

ЕДГАР АЛЪН ПО ОВАЛНИЯТ ПОРТРЕТ

Превод от английски: Георги Славов, 1966

chitanka.info

Замъкът, в който моят прислужник се реши да влезе чрез взлом, само и само да ме подслони, та да не прекарам на открито нощта в това окаяно състояние — бях ранен, — представляваше една от онези смесици от злокобност и величие, които открай време се издигат мрачно не само в сърцето на Апенините, но и във въображението на мисиз Редклиф^[1]. По всичко личеше, че е изоставен много наскоро и за кратко. Настанихме се в един от най-малките и най-скромно подредени покои, в най-отдалечената кула на замъка. Богата, но изпокъсана старинна покъщнина. Стените бяха обвити в драперии и украсени с най-различни и по вид, и по форма хералдически отличия, наред с безброй съвременни картини с много настроение, поставени в рамки с богати златни арабески. Картините, които изпълваха не само гладките стени, но и множество кътчета и ниши, образувани по необходимост от необичайната архитектура на замъка, възбудиха у мен непреодолимо любопитство, навярно поради настъпващата треска; затова накарах Педро да затвори тежките капаци на прозорците — тъй като вече се бе спуснала нощ, — да запали до една свещите на високия канделабър, поставен до леглото ми, и широко, докрай да разтвори черния кадифен балдахин с ресни, обгръщащ самото легло. Пожелах да стори всичко това, за да мога в случай, че не заспя, поне спокойно да се любувам на картините и да чета малкото томче, което намерих върху възглавницата си и което съдържаше преценки и описания на картините.

Дълго, дълго четох... и благоговейно, благоговейно ги разглеждах. Неусетно се изнизваха блажени часовете и ето, настъпи късна полунощ. Както бе поставен, канделабърът разсейваше светлината си встрани и аз с мъка протегнах ръка — не исках да нарушавам покоя на унесеня в дрямка слуга, — нагласих го така, че да озарява страниците.

Ала това породил един съвършено неочакван ефект. Сиянието на многобройните свещи (защото те наистина бяха много) сега огря някаква ниша от стаята, която дотогава се таеше в дълбоката сянка на една от колоните на кревата. И в ярката светлина видях картина, която не бях забелязал до този момент. Портрет на млада девойка, току-що пробуждаща се за женствеността. Бегло погледнах картината и тутакси затворих очи. Защо постъпих така, в началото дори и моят разум не успя да проумее. Но докато все още стисках клепачи, почнах да ровя в съзнанието си и да търся причината, задето затворих очи.

Инстинктивно противодействие, което да ми даде време за размисъл... да се убедя, че зрението ми не ме е измамilo... да уталожа и обуздая въображението си, за да погледна по-трезво и по-уверено. И след секунда-две отново впих взор в картината.

В онова, което видях, да си призная, нито можех, нито исках да се съмнявам, защото зракът на свещите върху платното явно бе разсеял още в първия миг сънното вцепенение, което бе започнало неусетно да обсебва чувствата ми, и ме бе върнал към действителността.

Портретът, както споменах вече, изобразяваше млада девойка — само главата и раменете (рисувани, да си послужим с професионалния израз, в стил vignette^[2]), и извънредно много наподобяваше любимия маниер на рисуване у Съли^[3]. Очертанията на раменете, гърдта и дори краищата на озарената от светлина коса неосезаемо преливаха в неочертаната и все пак плътна сянка, която изпълваше фона на картината. Овална рамка с богата позлата и филигранна украса в мавритански стил. По-възхитително произведение на изкуството не бях виждал. Нито рисунъкът, нито нетленната прелест на лика бяха в състояние така внезапно и тъй дълбоко да ме покъртят. А най-малко от всичко можех да допусна, че изтръгнато от полудрямката, моето въображение би могло по погрешка да вземе картината за живо същество. Веднага разбрах, че особеностите на мазката, стила и рамката в един миг би трябвало да разсеят подобна представа... да предотвратят дори моментната заблуда. Разсъждавайки съсредоточено върху тези неща, прекарах така навярно час — полуседнал, полуизлегнат с поглед, прикован о портрета. Най-последно, проникнал в истинската тайна на неговото въздействие, се отпуснах в леглото. Магията на картината се криеше в съвършеното *сходство с живия израз*; то именно ме обърка в началото, а после ме порази, подтисна и ужаси. С дълбок, благоговеен трепет върнах канделабъра на предишното му място. Укрил по такъв начин от погледа си причината на дълбоката възбуда, трескаво запрелиствах томчето, в което се описваха картините и се разказваше тяхната история. Подирях номера, с който бе означен овалният портрет, и там, под него, прочетох следните странни и неясни думи:

„Тя бе девойка с неземна красота и колкото красива, толкова и весела. Прокълнат бе часът, в който срещна, възлюби и се венча за художника. Той — пламенен, усърден и възискателен, избрал си вече една невеста — Живописца; тя — девойка с неземна красота и колкото красива, толкова и весела, цяла светлина и усмивки, игрива като младо сърне, гальовна и любвеобилна към всичко и всички, единствено Живописца — нейната съперница — ненавиждаше тя, единствено от палитрата, от четките и другите отблъскващи сечива, отнемащи ѝ образа на любимия, единствено от тях се ужасяваше тя. Затова и с уплах изслуша художника, когато ѝ заговори, че иска да изпише портрета на младата си невеста. Но тя бе смирена, покорна и седмици наред безропотно седя в тъмната стаичка навръх високата кула, където светлината се процеждаше по белезникавото платно само от тавана. А той, художникът, вложи цялото си блестящо дарование в творбата, която час след час, ден след ден го поглъщаше. Той беше пламенен, своенравен и мрачен, до самозабвение вгълбен в своите блянове и това му попречи да забележи, че светлината, прокрадваща се като привидение в усамотената кула, попарва силата и духа на неговата невеста — всички виждаха как тя линее, само той не го съзираше. А тя все така се усмихваше, все така продължаваше да седи безмълвна, не се оплакваше — нали разбираше, че художникът (придобил вече завидна слава) изпитваше трескаво, палецо удовлетворение от своето начинание и денем и нощем се трудеше над изображението на онази, която така всеотдайно го бе възлюбила, ала из ден в ден крееше и губеше дух. И вярно, който съзря портрета, със слова, шепнешком изречени, заговори за приликата като за небивало чудо и доказателство както за могъщия дар на художника, така и за безпределната му обич към онази, която тъй прекрасно, тъй безподобно бе нарисувал. Но най-после, когато творбата бе пред завършване, никого вече не пускаха в кулата, защото художникът изпадаше в изстъпление от усърдието, с което работеше, и нарядко

откъсваше очи от платното, дори да погледне лика на своята невяста. И *не виждаше*, че багрите, които полага върху платното, взема от бузите на жената, седнала до него. А когато много и много седмици изтекли и съвсем мъничко останало да се доизписва — само една мазка върху устните и един отблясък в очите, — духът на жената отново трепнал, като пламъка в розетката на лампата. И ето — мазката била положена и отблясъкът заиграл, а художникът за миг застанал, в захлас пред творбата, която току-що бил изписал; в следващия миг, все още вперил поглед, той цял се разтреперал и пребледнял — смаян, с все сила извикал: «Наистина това е самият *живот!*» и рязко се извърнал да погледне любимата си... *Тя била мъртва.*“

[1] Ан Уорд-Редклиф (1746–1823) — английска писателка, родоначалничка на т.нар. „готически роман“, т.е. „романа на ужасите“. — Б.пр. ↑

[2] Портрет, изобразяващ само главата и раменете, с фон, който постепенно се разсейва. — Б.пр. ↑

[3] Томъс Съли (1783–1872) — английски художник. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.